

Eikan siipien jäljillä Ukrainassa

Kainuulaisen Eikka-sääksen syysmuutto päättyi syyskuun viimeisinä päivinä Keski-Ukrainaan Cherkasyn kaupungin alueelle. Lupaavasti alkanut muutonseuranta päättyi ikävästi paikallisen metsästäjän ampumaan haulikon laukaukseen. Eikan kohtalo tietysti kosketti kovin, mutta onneksi ehdimme seurata sen muuttoa Ukrainaan asti ja näin totesimme, että sääksi valitsi niin sanotun itäisen muuttoreitin matkallaan talvehtimisalueelleen Afrikkaan. Useimmat Etelä- Suomessa pesivät sääkset muuttavat läntisempää reittiä kuin Eikka -sääksi ja ylittävät Välimeren Italian kohdalta. Riippumatta reitinvalinnasta, pitkä muuttomatka (7000- 10 000 km) on täynnä vaaroja. Vuosia sitten Pete-sääksi nääntyi Saharan hiekkaan ja sen lähetin noudettiin myöhemmin takaisin Suomeen.

Paikallinen biologian opiskelija löysi ammutun Eikan ja irrotti linnun selässä olleen lähettimen sekä toimitti sen Cherkasyn yliopiston tutkijalle. Petolintutkija ilmoitti asiasta Suomeen ja kertoi seuranneensa kiinnostuneena Eikan muuttoa internetin välityksellä. Aloimme välittömästi pohtia miten saisimme lähettimen takaisin. Lopulta päädyimme siihen, että matkustamme henkilökohtaisesti noutamaan laitteen. Joulukuun 17. päivä lensimme vihdoinkin Ukrainaankin, jossa vietimme muutaman joulunaluspäivän.

Ukrainan matkamme oli odotuksiin nähden todella upea kokemus. Paikallinen lintututkija Maxim Gavrilyuk oli järjestänyt meille täyden kattauksen vastaanoton. Muutaman päivän aikana tapasimme useita lintututkijoita ja harrastajia, jotka vaivojaan säästämättä kertoivat meille Ukrainan luonnonhistoriasta ja kulttuurista sekä tutustuttivat meidät paikallisiin tapoihin. Meille esiteltiin pieteetillä museoita ja yliopistoelämää. Kullimme mielenkiintoisia tarinoita Ukrainan historiasta alkaen aina esihistorialliselta ajalta ulottuen kasakkain kulta-ajoista nykypäivään. Tutkijat kertoivat myös olevansa hyvin pahoillaan Eikan ampumistapauksesta. He kertoivat, että Ukrainan

luonnonsuojelu hakee vielä muotoaan vasta hiljakkoin saavutetun itsenäisyyden jälkimainingeissa. Onneksi maassa on edes kourallinen luonnosta ja linnuista kiinnostuneita ihmisiä, jotka tekevät pyyteetöntä valistustyötä asenteiden muokkaamiseksi myönteiseen suuntaan.

Ensimmäinen päivä ja ilta kuluivat miljoonakaupunki Kiovassa herrojen Sergei Domashevskyn ja Roman Vatrsevichin hellässä huomassa. Ystävälliset isäntämme esittelivät meille sujuvasti pääkaupungin nähtävyyksiä ja kertoivat monia mielenkiintoisia seikkoja ukrainalaisesta elämäntavasta. Vierailimme myös itsenäisyysaukiolla, joka symboloi hyvin vahvasti hiljattain saavutettua suvereenisuutta. Ukrainahan itsenäistyi monien muiden entisten itäblokin maiden tapaan vasta 1991. Luonnonhistoriallisen museon upeat lintuvitriinit irrottivat kielenkannat ja huomasimme, ettei yhteisistä keskustelunaiheista isäntiemme kanssa tule puutetta. Jo tässä vaiheessa heräsi halu matkustaa Ukrainaankin uudelleen jonain keväänä, kun paikalliset muuttolinnut saapuvat pesimään. Silloin olisi mahdollisuus nähdä luonnossa upea

keisarikotka tai käärmekotka, kuulla aavikkohaukan siipien suhina sen syöksyessä nuolen nopeudella saaliinsa perään tai ihailta kookkaiden isotrappien ylpeää käyskentelyä ruhostomailla.

Matkamme pääkohteena oli Keski-Ukrainassa sijaitseva Cherkasyn yliopistokaupunki, joka sijaitsee kolmen tunnin ajomatkan päässä kaakkoon Kiovasta Dnepr -joen varrella. Sinne köröttelimme paikallisella pikkubussilla ihailien matkan aikana Ukrainan maaseutunäkymiä. Valtavia peltoaukeita katsellessamme ymmärsimme hyvin miksi maanviljely on niin tärkeä toimeentulon lähde suurelle osalle väestöä -onhan Ukraina tunnetusti vanha vilja-aitta mustan mullan alueella. Meitä vastaan tullut Maxim Gavrilyuk täydensi näkemystämme Ukrainan elinkeinorakenteesta kertoen myöhemmin, että Ukrainan poliittista tilannetta heijastaa maan jako länsimieliseen länsiosaan ja venäläismieliseen itäosaan. Länsiosissa pääasiallisena elinkeinona ovat yhä maataloustuotteet. Vastaavasti teräs-, konepaja- ja kaivosteollisuus on keskittynyt maan itäosiin.

Cherkasyn alueella vietimme seuraavat kaksi päivää nauttien isäntiemme vieraanvaraisuudesta. Tutustuimme paikallisiin nähtävyyksiin ja tapoihin, retkeilimme luonnossa ja nautimme maittavia ukrainalaisia aterioita Cherkasyn mukavissa ruokapaikoissa. Saimme tietää, että Ukrainassa joulunaluspäivistä tärkein on Pyhän Nikolauksen päivä 19. joulukuuta, jolloin lapset saavat perinteisesti yhden lahjan -tästä vaatimattomuudesta voisimme ottaa oppia Suomessakin!

Aikaisemmin päivällä retkeilimme Maximin ja lintujen muuttoa tutkivan Alexander Iluchan opastamina Dneprin varrella. Sää oli pilvipoutainen ja vuodenaikaan nähden poikkeuksellisen lämmin. Isäntämme kertoivat, että normaalisti joulukuun lopussa Keski-Ukrainassa on lumipeite ja pikkupakkanen, nyt lämpötila pysytteli muutaman asteen plussan puolella ja ensilunta odoteltiin. Päivän aikana havaitsimme viitisenkymmentä talvehtivaa lintulajia ja nautimme retkieväitä ukrainalaiseen tapaan suojelualueella. Linnuista mieleen jäivät mm. meidän käpytikkaamme muistuttava syyriantikka, töyhtökiuru ja lukuisat talvea viettävät merikotkat sekä harmaahaikarat Dnepriin padotuilla kala-altailta. Suomessa harvinaisia viitatieisiä ja pähkinänakkeleita viiletti oksistoissa tämän tästä.

Cherkasyn museossa näimme 20. 12. kokonaisen mammutin luurangon ja saimme kuulla, että mammutin luita ja monia muita fossiileja löydetään jatkuvasti lisää Ukrainan maaperästä ja Dnepr -joen rantapenkereiltä. Museon monitaitoinen ja lämminhenkinen intendentti Nikita Seliverstov esitteli meille väsymättä myös paikallista henkilöhistoriaa. Saimme kuulla, että ukrainalaisille erityisen tärkeä henkilö on 1800- luvulla elänyt Taras Shevchenko -runoilija, maalari, näytelmäkirjailija ja kansallisuusaatteen airut, jonka muiston vaaliminen tuntui symboloivan maan itsenäisyyttä. Myös sellaiset tunnetut taiteilijat kuin Ilja Repin ja Nikolai Gogol kuuluvat Ukrainan kansallisylpeyksiin.

Ukrainassa viettämämme neljä päivää lensivät siivillä ja paluulento Suomeen tuntui olevan liian nopeasti käsillä. Päätimme kuitenkin lujasti, että tähän maahan palaamme! Täytyy todeta, että upeaa kansaa ovat nämä kasakoiden jälkeläiset -eivät turhasta valita, vaikka palkkataso on vain murto-osa omastamme ja poliittiset olot ovat enemmän tai vähemmän epävakaat.

Lähetin saapui turvallisesti Suomeen ja toimitetaan tammikuun alussa Amerikkaan korjattavaksi. Ensi kesänä asennamme sen uudelle kainuulaiselle sääkselle, jonka siipien toivomme kantavan kauas tulevaisuuteen. Matkasta jäi käteen paljon enemmän kuin olimme toivoneet: tapasimme uusia, upeita ihmisiä, solmimme tutkimusyhteistyökuvioita ja saimme tutustua ennestään vieraan maan rikkaaseen luontoon ja kulttuuriin. Loppujen lopuksi pieni lähetin linnun selässä kuljetti meidät kokemuksen arvoiseen seikkailuun. Suosittelemme lämpimästi Ukrainaa matkakohteena!

Paltamossa 3.1.2012

Vesa Hyyryläinen, Heljä Pylvänäinen